

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ ТА
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра психології

ЗАТВЕРДЖЕНО

Факультет гуманітарно-педагогічний
19 червня 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

Психологія творчості та обдарованості

Галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»

Спеціальність 053 «Психологія»

Освітня програма «Психологія» (ОС Бакалавр)

Факультет гуманітарно-педагогічний

Розробники: професор кафедри психології, доктор психологічних наук, професор,
Мирослава САДОВА

Київ – 2025 р.

1. Опис навчальної дисципліни

Психологія творчості та обдарованості

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, ступінь вищої освіти		
Галузь знань	05 «Соціальні та поведінкові науки»	
Спеціальність	053 «Психологія»	
Ступінь вищої освіти	«Бакалавр»	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Вибіркова	
Загальна кількість годин	150	
Кількість кредитів ECTS	5	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота)		
Форма контролю	Екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки	3	
Семестр	6	
Лекційні заняття	30 год.	8 год
Практичні, семінарські заняття	30 год.	8 год
Лабораторні заняття		
Самостійна робота	90 год.	134 год
Індивідуальні завдання		
Кількість тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних	4 год.	

2. Мета, завдання та компетентності навчальної дисципліни

Мета курсу – надання студентам теоретичних та практичних знань з курсу «Психологія творчості та обдарованості», особливостей роботи з обдарованими дітьми та їх батьками, закономірностей перебігу творчого, інтелектуального процесу талановитих та геніальних людей, характеристик особистості обдарованих дітей та їх душевних негараздів, умов і закономірностей розвитку потенціалу особистості, а також у формуванні та реалізації інтегративних інтелектуальних умінь і практичних навичок у майбутній професійній діяльності.

Завдання курсу «Психологія творчості та обдарованості»:

1. Ознайомити студентів з використовуваними в історичній ретроспективі теоретичними підходами до з'ясування суті психології творчості та обдарованості.
2. Розкрити сучасні теорії тлумачення обдарованості в психологічному контексті та показати їх обмеженість.
3. Запропонувати новітнє визначення обдарованості та охарактеризувати його практичне значення в академічній, професійній площині та в повсякденному житті.
4. Знати типові психічні якості обдарованих дітей різних вікових категорій.

5. Здійснювати аналіз етнічних, статевих та вікових відмінностей серед обдарованої особистості.
6. Визначати неординарні здібності обдарованої особистості.
7. Виявляти психологічні фактори розвитку обдарованості.
8. Інтерпретувати та виявляти позитивні і негативні ознаки психодіагностики обдарованості.
9. Екстраполювати дані розвитку психіки та протікання психічних процесів на рівень розвитку обдарованої особистості.
10. Проектувати дані психічного розвитку обдарованості на площину академічних та професійних досягнень особистості.
11. Використовувати валідні і надійні психологічні методи та методики виявлення обдарованих дітей різних вікових категорій.
12. Створювати психологічний клімат для ефективного розвитку обдарованої особистості.

Набуття компетентностей:

- ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності психолога в різних сферах практики.
- ЗК4. Здатність вчитися, оволодівати сучасними знаннями у тому числі в полікультурному просторі.
- ЗК5. Здатність бути критичним і самокритичним, критично сприймати інформацію, оцінювати хід та результати власної професійної діяльності.
- ЗК6. Здатність приймати обґрунтовані рішення у ситуаціях власної професійної діяльності.
- ЗК7. Здатність генерувати нові ідеї (креативність) у професійній сфері.
- ЗК8. Навички міжособистісної взаємодії як у повсякденному, так і професійному житті.
- ЗК9. Здатність працювати в команді, уміння організовувати роботу команди.
- ЗК10. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
- ЗК11. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
- СК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.
- СК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.
- СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків людини на різних вікових етапах її розвитку, а також різних груп (у тому числі в контексті організації заходів раннього втручання).
- СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел, у тому числі іншомовних.
- СК9. Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну роботу відповідно до запиту.
- СК10. Здатність дотримуватися норм професійної етики.

СК11. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 1. Аналізувати та пояснювати психічні явища в нормі та патології, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.

ПРН 2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ, можливості їх коригування у контексті професійних завдань.

ПРН 3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. іноземних та з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.

ПРН 10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника.

ПРН 13. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.

ПРН 14. Ефективно виконувати різні ролі у команді у процесі вирішення фахових завдань, у тому числі демонструвати лідерські якості.

ПРН 15. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

ПРН 16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.

ПРН 17. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності, мати активну громадську позицію та патріотичне ставлення до своєї країни.

ПРН 18. Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії.

3. Програма та структура навчальної дисципліни для: повного терміну денної (заочної) форми навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	Денна/Вечірня форма							Заочна форма					
	тижні	усь о го	у тому числі					усь о-го	у тому числі				
			л	пр.	л а б	і н д .	ср.			л.	пр .	ла б.	ін д
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	1 3	14
Змістовий модуль 1. Психологічні особливості творчості та обдарованості, її зміст в системі наукового знання													

Тема 1. Вступ до психології творчості та та обдарованої особистості	1-2	13	2	2			9	15	2				13
Тема 2. Генезис обдарованості. Сучасні психологічні проблеми вивчення обдарованості та обдарованої особистості	2-3	17	4	4			9	25		2			23
Тема 3. Психологічні складові обдарованості: інтелект, творчість, мотивація	4-5	17	4	4			9	25	2				23
Тема 4. Види обдарованості	5-6	13	4	4			5	15		2			13
Проміжний контроль													
Разом за змістовим модулем 1		60	14	14			32	80	4	4			72
Змістовий модуль 2. Психологічний супровід та психологічна допомога творчо-обдарованим дітям і учасниками навчально-виховного процесу													
Тема 5. Психологічні методи дослідження обдарованості	8-9	23	4	4			15	15	2				13
Тема 6. Корекційно-розвивальна робота з обдарованими дітьми різних вікових категорій	10-11	23	4	4			15	15	2				13
Тема 7. Психологічні особливості навчання та підготовки вчителів до роботи з обдарованими дітьми та їх сім'ями	11-12	23	4	4			15	15		2			13
Тема 8. Психологічний портрет обдарованої особистості	13-14	21	4	4			13	25		2			23
Проміжний контроль													
Разом за змістовим модулем 2		90	16	16			58	70	4	4			62
Усього годин		150	30	30			90	150	8	8			134

4. Теми лекцій

№	Назва теми	Кількість годин
1	Вступ до психології обдарованості та обдарованої особистості	4
2	Генезис обдарованості. Сучасні психологічні проблеми вивчення обдарованості та обдарованої особистості	4
3	Психологічні складові обдарованості: інтелект, творчість, мотивація	4
4	Види обдарованості	4
5	Психологічні методи дослідження обдарованості	2
6	Корекційно-розвивальна робота з обдарованими дітьми різних вікових категорій	4
7	Психологічний портрет обдарованої особистості	4
8	Психологічні особливості навчання та підготовки вчителів до роботи з обдарованими дітьми та їх сім'ями	4
	Разом	30

5. Теми практичних занять

№	Назва теми	Кількість годин
1	Вступ до психології обдарованості та обдарованої особистості	4
2	Генезис обдарованості. Сучасні психологічні проблеми вивчення обдарованості та обдарованої особистості	4
3	Психологічні складові обдарованості: інтелект, творчість, мотивація	4
4	Види обдарованості	4
5	Психологічні методи дослідження обдарованості	2
6	Корекційно-розвивальна робота з обдарованими дітьми різних вікових категорій	4
7	Психологічний портрет обдарованої особистості	4

8	Психологічні особливості навчання та підготовки вчителів до роботи з обдарованими дітьми та їх сім'ями	4
	Разом	30

6. Теми самостійної роботи

№	Назва теми	Кількість годин
1	Вступ до психології обдарованості та обдарованої особистості	10
2	Генезис обдарованості. Сучасні психологічні проблеми вивчення обдарованості та обдарованої особистості	10
3	Психологічні складові обдарованості: інтелект, творчість, мотивація	10
4	Види обдарованості	10
5	Психологічні методи дослідження обдарованості	10
6	Корекційно-розвивальна робота з обдарованими дітьми різних вікових категорій	10
7	Психологічний портрет обдарованої особистості	10
8	Психологічні особливості навчання та підготовки вчителів до роботи з обдарованими дітьми та їх сім'ями	20
	Разом	90

7. Методи та засоби діагностики результатів навчання:

- усне або письмове опитування;
- співбесіда;
- тестування;
- захист лабораторних / практичних, розрахункових / графічних робіт, проєктів;
- пірінгове оцінювання, самооцінювання.

8. Методи навчання

Методи організації навчальної діяльності студентів: лекція, практичне заняття, самостійна робота, консультація.

Словесні методи навчання: лекція, пояснення, розповідь, бесіда,

інструктаж.

Наочні методи навчання: спостереження, ілюстрація, демонстрація.

Практичні методи навчання: вправи, графічні роботи.

Методи навчання залежно від типу пізнавальної діяльності студентів: інформаційно-рецептивний, репродуктивний, проблемний, частково-пошуковий (евристичний).

Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності: ділові та рольові (драматизація) ігри, дискусії і диспути, студентські наукові конференції, створення ситуації емоційно-моральних переживань, створення ситуації пізнавальної новизни та зацікавленості.

8. Оцінювання результатів навчання.

Оцінюють знання здобувача вищої освіти за 100-бальною шкалою, яку переводить у національну оцінку згідно з чинним «Положенням про екзамени та заліки у НУБіП України».

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 1.		
Лекції (за наявності оцінювання)		-
Лабораторна/практичні роботи		10
Самостійні роботи (за наявності)		5
Модульна контрольна робота 1.		30
Разом за модулем 1		100
Модуль 2.		
Лекції (за наявності оцінювання)		-
Лабораторна/практичні роботи		10
Самостійні роботи (за наявності)		5
Модульна контрольна робота 2.		30
Разом за модулем 2		100
Навчальна робота	$(M1 + M2)/2 * 0,7 \leq 70$	
Екзамен/залік	30	
Разом за курс	(Навчальна робота + екзамен) ≤ 100	
Курсовий проєкт/робота (за наявності)		-

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамени/заліки)
90-100	відмінно
74-89	добре

60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання:	<i>НАПРИКЛАД:</i> роботи, які здають із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
Політика щодо академічної доброчесності:	<i>НАПРИКЛАД:</i> списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонено (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Курсові роботи, реферати повинні мати коректні текстові покликання на використану літературу
Політика щодо відвідування:	<i>НАПРИКЛАД:</i> відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в онлайн формі за погодженням із деканом факультету)

6. Методичне забезпечення

1. Психологічні засади розвитку обдарованої особистості в освітньому середовищі: методичний посібник / О. Л. Музика, Д. К. Корольов, Р. О. Семенова та ін.; за ред. О.Л. Музики. – Київ-Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2015. – URL: <https://lib.iitta.gov.ua/9932/1/%D0%9F%D0%9E%D0%A1%D0%86%D0%91%D0%9D%D0%98%D0%9A2015.pdf>
2. Садова М.А. Психологія творчості та обдарованості: ЕНК [для студентів спеціальності «Психологія»]. URL: <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=3643>

10. Рекомендовані інформаційні джерела

Основні

1. Камишин В.В. Психологічні особливості роботи з спортивно обдарованими дітьми: монографія. К.: Інститут обдарованої дитини. 2014. 401 с.
2. Камишин В.В. Психологічні особливості лідерської обдарованості: концепції, діагностика, тренінги: монографія. К.: Інститут обдарованої дитини. 2014. 370 с.
3. Василькевич Х.М., Костюк Г.С. Про здібності. Розвиток ідеї Г.С. Костюка в сучасних психологічних дослідженнях. Наук. Зап. ін-ту психології. К.: 2019. Вид. 20. Ч.І. С. 50-64.
4. Вовченко О.В. Про здібності людини. Талант. Позакласний час. 2017. №6. С. 45-47.
5. Добровольська Л.П., Яремчук СВ. Здібності як один з головних критеріїв природнього відбору. Педагогіка і психологія. 2016. № 2. С.73-78.
6. Здібності, творчість, обдарованість: теорія, методика, результати досліджень / За ред. В.О. Моляко, О.Л. Музики. Житомир: Вид-во: Рута, 2019. 320 с

Додаткові

1. Костюк Г.С. Здібності т їх розвиток у дітей. К.: 1963, 309 с.
2. Клименко В.В. Психологічні тести таланта. Харків: Фоліо, 2016. 414 с.
3. Моляко В.А. Психологические проблемы творческой одарённости. К.: Ваклер, 2015. 271 с.
4. Робота практичного психолога з батьками обдарованих дітей // Обдарована дитина. 2017. № 5. С. 28 – 33.
5. Renzulli, J.S. (1994). Schools for talent development: A practical plan for total school improvement. Mansfield Center, CT: Creative Learning Press. 1994. 200 с.
6. Gardner, Howard, *Multiple Intelligences: The Theory in Practice*. 1993. 189 с.

Інформаційні ресурси

1. Gifted adolescents: Psychological behaviors, values, and developmental implications. Mary Howard-Hamilton. Bridget A. Franks. 2018. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/02783199509553656> (дата звернення 27.04.2023)
2. No Child Is Just Born Gifted: Creating and Developing Unlimited Potential. Barbara Clark is a past-president of the National Association for Gifted Children (NAGC). 2016. URL:

<https://www.nagc.org/blog/no-child-just-born-gifted-creating-and-developing-unlimited-potential> (дата звернення 01.05.2023)

3. Gifted Children: How to Bring Out Their Potential. Enrichment activities can provide for very bright kids. By Christian Fischer. Scientific american mind august. 2008. URL:

<https://www.scientificamerican.com/article/coaching-the-gifted-child/> (дата звернення 08.04.2023)

4. Assessment of student's potential based on the data concerning productivity and psychological comfort of education. Evaluación del potencial del alumno en base a datos relativos a productividad y confort psicológico educativos Ivan Sergeyevich Samokhin; Marina Georgiyevna Sergeeva Elena Valeryevna Tabuyeva; Tatyana Gennadyevna Stanchulyak; Elena Georgiyevna Kolesina. Vol. 39 (# 02) Year 2018. Page 22. URL:

<https://www.revistaespacios.com/a18v39n02/a18v39n02p22.pdf> ((дата звернення 08.04.2023)

5. Excellence for high potential and gifted students. 2019. URL:

<https://education.nsw.gov.au/teaching-and-learning/school-excellence-and-accountability/school-excellence-in-action/effective-improvement-measures-and-strategies/excellence-for-high-potential-and-gifted-students> ((дата звернення 03.05.2023)

6. Can Personal Goal Setting Tap the Potential of the Gifted Underachiever? Dominique Morisano Bruce M. Shore 2010. URL:

<https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/02783193.2010.508156> ((дата звернення 28.04.2023)

7. Ellen D. Fiedler. Gifted Children: The Promise of Potential/The Problems of Potential. Handbook of Psychosocial Characteristics of Exceptional Children. 1999. С. 401-441. URL:

https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-1-4757-5375-2_16 (дата звернення 06.05.2023)

8. Sandra Laujin. Psychotherapist, Psychologist, Neuropsychologist in Hong Kong. 2021. URL:

<https://sandalaujin.com/gifted-child?lang=en> (дата звернення 03.03.2023)

9. Pamela R. Clinkenbeard. Motivation and gifted students: implications of theory and research pamela. Clinkenbeard. University of Wisconsin-Whitewater. Psychology in the Schools, Vol. 49(7), 2012. P.1-10. URL:

https://www.arts.unsw.edu.au/sites/default/files/documents/Motivation_and_Gifted_Students.pdf (дата звернення 01.04.2023)

10. High potential learners. 2021. URL:

<https://www.birchcopse.co.uk/high-potential-learners> (дата звернення 08.05.2023)

11. Lisa Conrad. Personal Goal Setting and Self-Regulation for Gifted Children. 2022. URL:

<https://globalgtchatpoweredbytagt.wordpress.com/2019/03/11/personal-goal-setting-and-self-regulation-for-gifted-children/> (дата звернення 02.04.2023)

12. Abu-Hamour, Bashir; Al-Hmouz, Hanan. A Study of Gifted High, Moderate, and Low Achievers in Their Personal Characteristics and Attitudes toward School and Teachers. International Journal of Special Education, v. 28 n. 3 p. 5-15. 2013. URL:

<https://eric.ed.gov/?id=EJ1024419> (дата звернення 08.02.2023)

13. Aaron D. Gresson. David G. Carter Sr. In Search of the Potentially Gifted: Suggestions for the School Administrator. 2010. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/00098655.1977.9959190?journalCode=vtch20> (дата звернення 08.04.2023).